

JAARVERSLAG 2021 EXPERTGROEP TOETSEN PO

Opgesteld: Utrecht, 7 februari 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Algemene informatie.....	3
3. Eindtoetsen	4
3.1 Beoordeling andere eindtoetsen	4
3.2 Vroegtijdige beoordelingen.....	4
3.3 Beoordelingskader Eindtoetsen	4
4. LVS-instrumenten.....	6
4.1 Beoordeling LVS-instrumenten.....	6
4.3. Beoordelingskader LVS-toetsen.....	6
4.3 Tussentijdse checks.....	6
5. Vergelijkbaarheid Eindtoetsen.....	7
5.1 Gezamenlijk Anker	7
5.2 De normering van de eindtoetsen 2021.....	7
5.3 Software applicaties en secundaire analyses.....	8
6. Governance eindtoetsen.....	9
6.1 Stuurgroep en werkgroep doorstroomtoetsen po.....	9
6.2 Samenwerking Expertgroep en CVTE	9
7. Tot Slot.....	11

1. Inleiding

De Wijzigingswet op Primair Onderwijs (WPO; Stb. 2014, 13) verplicht basisscholen vanaf het schooljaar 2014/2015 om bij alle leerlingen in groep 8 een eindtoets voor taal en rekenen af te nemen. De overheid heeft de publieke taak om een centrale eindtoets beschikbaar te stellen. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) is wettelijk belast met deze taak. In opdracht van het CvTE wordt door stichting Cito de Centrale Eindtoets ontwikkeld. Naast de Centrale Eindtoets is het voor scholen toegestaan 'andere' eindtoetsen af te nemen. De eindtoets die een basisschool gaat gebruiken, moet van goede kwaliteit zijn. Daarom is door de minister een onafhankelijke commissie (de Expertgroep Toetsen PO, hierna: Expertgroep) ingesteld, die de minister adviseert over het toelaten van andere toetsen als eindtoets voor het PO.

De Wijzigingswet op Primair Onderwijs (Stb. 2014, 13) verplicht basisscholen ook om vanaf het schooljaar 2014/2015 om voor elke leerling een leerlingvolgsysteem (LVS) te gebruiken. Ook de instrumenten (schoolse toetsen en observatie-instrumenten) die binnen een LVS afgenomen worden bij de leerlingen moeten van goede kwaliteit zijn. Daarom is de Expertgroep tevens belast met de taak de instrumenten binnen een LVS te beoordelen en hierover een eigenstandig kwaliteitsoordeel te geven.

De taak van de Expertgroep is driedelig:

- de Expertgroep adviseert de minister volledig, zorgvuldig en tijdig over het al dan niet toelaten van andere eindtoetsen;
- de Expertgroep controleert de toegelaten andere eindtoetsen jaarlijks op de psychometrische en onderwijskundige kwaliteiten en geeft hierover een eigenstandig oordeel;
- de Expertgroep beoordeelt de LVS-instrumenten en geeft hierover een eigenstandig oordeel.

Naast deze kerntaken kan de Expertgroep door het ministerie van OCW gevraagd worden extra opdrachten en onderzoeken uit te voeren. Voorbeelden zijn het onderzoek naar de mogelijke invoering van een enkelvoudige toetsadviescategorie pro en het leveren van bijdragen aan de beoordelingskaders voor de eindtoetsen na 2022.

De Expertgroep bestaat uit een voorzitter en twee leden (een lid met psychometrische en een lid met onderwijskundige expertise) en wordt bijgestaan door een secretaris. Het onderwijskundige en het psychometrische lid van de Expertgroep worden daarnaast bijgestaan en indien nodig vervangen door een secondant. Het psychometrische lid van de Expertgroep wordt tevens bijgestaan door een psychometrisch deskundige. De Expertgroep is ingesteld door middel van een instellingsbesluit. De voorzitter en leden worden benoemd door de minister van OCW. De benoeming geldt steeds voor een termijn van vier jaar en is in 2018 voor de laatste maal verlengd. Naast de leden van de Expertgroep, zet de Expertgroep een aantal externe beoordelaars in die de binnengekomen toetsen beoordelen. Alle werkzaamheden van de Expertgroep en haar secretariaat worden bekostigd door het ministerie van OCW.

Vanaf 2021 draaien de CvTE en Stichting Cito mee bij de overleggen van de Expertgroep ter voorbereiding op de nieuwe situatie vanaf 2023 (zie paragraaf 6.2).

2. Algemene informatie

2021 is een bijzonder bewogen en hectisch jaar geweest. Mede door de COVID-pandemie was de normering van de eindtoets ingewikkelder dan voorgaande jaren. Daarom zijn er met betrekking tot de normering van eindtoetsen in 2021 belangrijke aanpassingen ingevoerd. Daarover leest u meer in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag.

Gedurende het gehele jaar heeft de Expertgroep zich beziggehouden met het beoordelen van de eindtoetsen en LVS-instrumenten. De Expertgroep is een zestal keer in vergadering bijeengekomen. Naast deze interne overleggen heeft de Expertgroep regelmatig contact gehad met de toetsaanbieders, het ministerie van OCW en overige ketenpartners. In verschillende samenstellingen zijn deze partijen bijeengekomen gedurende het afgelopen jaar.

In 2021 heeft de Expertgroep vier eindtoetsen beoordeeld in het kader van de jaarlijkse beoordelingen. Er zijn geen nieuwe eindtoetsen ter beoordeling ingediend. Meer over de eindtoetsen leest u in hoofdstuk 3 van dit jaarverslag.

In 2021 is een aantal LVS-instrumenten beoordeeld. Dit betreft LVS-toetsen van CITO B.V., Diataal en Bureau ICE. Daarnaast is een observatie-instrument van Datacare in behandeling genomen. De eerste tussentijdse checks van LVS-instrumenten van Boom Uitgevers zijn uitgevoerd. Meer over LVS-instrumenten leest u in hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

3. Eindtoetsen

3.1 Beoordeling andere eindtoetsen

In verband met het sluiten van de scholen als gevolg van de Covid-19 pandemie in het voorjaar van 2020, besloot het ministerie van OCW de eindtoets in de zomer van 2020 niet af te nemen. De toelatingen van de andere eindtoetsen voor 2020 schoven door naar 2021: de vier reeds toegelaten eindtoetsen werden dus afgenomen worden in schooljaar 2020-2021. Daarbij is besloten om alle beoordelingen een kalenderjaar op te schuiven: de uitgebreide beoordeling van de Dia-eindtoets en de AMN Eindtoets en de jaarlijkse check van de Route 8 en de IEP vonden daarom plaats in 2021, conform het gebruikelijke proces.

Bij de jaarlijkse beoordeling zijn de bovengenoemde vier eindtoetsen beoordeeld op psychometrische en inhoudelijke aspecten, te weten onderwijskundige, organisatorische en beveiligingsaspecten. Het psychometrisch lid en de psychometrische experts van de Expertgroep hebben de psychometrische aspecten beoordeeld en de inhoudelijke aspecten zijn beoordeeld door onderwijskundige beoordelaars en het onderwijskundig lid van de Expertgroep. Op basis van deze beoordelingen en aanvullende gesprekken met de toetsaanbieders heeft de Expertgroep een goed geïnformeerd besluit kunnen nemen omtrent de kwaliteit van de eindtoetsen. Het proces van beoordeling van deze andere eindtoetsen door de Expertgroep in 2021 verliep zoals omschreven in de in 2019 vastgestelde procesbeschrijving.

Naast de Centrale Eindtoets mogen voor het jaar 2022 de volgende andere eindtoetsen (in alfabetische volgorde) gebruikt worden in het primair onderwijs:

- AMN Eindtoets, ontwikkeld en aangeboden door AMN B.V.;
- DIA-Eindtoets, ontwikkeld en aangeboden door Diataal B.V.;
- IEP, ontwikkeld en aangeboden door Bureau ICE;
- Route 8, ontwikkeld en aangeboden door A-VISION B.V.

De beoordelingen en adviezen van de Expertgroep van deze aanbieders zijn na te lezen op de website van de Expertgroep.

3.2 Vroegtijdige beoordelingen

Eind 2019 is gestart met een pilot waarbij eindtoetsitems die nog niet geproeftoetst waren, een onderwijskundige beoordeling kregen. Deze 'vroegtijdige onderwijskundige beoordeling' maakt het mogelijk voor toetsaanbieders om inhoudelijke feedback op de items grondig te verwerken, voordat de proeftoets plaatsvindt. Verwerking van feedback tijdens de officiële beoordeling, dus na de proeftoets, zou betekenen dat psychometrische eigenschappen kunnen veranderen, waardoor onzeker is of de psychometrische gegevens nog wel accuraat zijn.

De eind 2019 gestarte pilot is goed bevallen, waardoor de vroegtijdige beoordelingen in 2021 gecontinueerd zijn.

3.3 Beoordelingskader Eindtoetsen

Bij de beoordeling van eindtoetsen hanteert de Expertgroep het *Beoordelingskader Eindtoetsen*. Het huidige beoordelingskader werd in het voorjaar van 2020 vastgesteld. Tegelijkertijd is door het RCEC een nieuw beoordelingskader voor de periode na de

eindtoetsafname in 2022 ontwikkeld. Dit nieuwe beoordelingskader is afgeleid van het huidige beoordelingskader en is waar mogelijk aangescherpt.

Jaarlijks evalueert de Expertgroep het beoordelingskader en bekijkt of, bijvoorbeeld in het licht van nieuwe ontwikkelingen, aanpassingen nodig zijn. In het najaar van 2021 is deze evaluatie uitgevoerd. Het kader voor de beveiligingsaspecten zou in 2022 aangepast worden. De aanpassingen die RCEC hiervoor al heeft gedaan zijn daarvoor geschikt, waardoor de aanpassing niet plaatsvindt in het huidige beoordelingskader, maar aanbieders gewezen worden op de specificaties in het RCEC-kader. Er zijn daardoor in het huidige kader geen aanpassingen doorgevoerd.

Het meest recente beoordelingskader is te vinden op de website van de Expertgroep.

4. LVS-instrumenten

4.1 Beoordeling LVS-instrumenten

LVS-instrumenten zijn toetsen, schoolse toetsen of observatie-instrumenten, met een 'volgaspect': de instrumenten geven een beeld van de groei/ontwikkeling van leerlingen, op het niveau van de leerling, de groep en de school.

In 2021 werden 3 losse en 7 reeksen van LVS-instrumenten ter beoordeling ingediend bij de Expertgroep Toetsen PO. In totaal is voor 24 individuele instrumenten een beoordelingsprocedure opgestart. Voor 23 instrumenten is het tot een positieve beoordeling gekomen, van 1 instrument werd geconstateerd dat de ingediende documentatie niet voldoende informatie bood om tot beoordeling over te kunnen gaan. De Expertgroep heeft de onderwijskundige en psychometrische experts gevraagd de instrumenten te beoordelen. Op basis van deze beoordelingen en eventueel extra ingediende informatie van de toetsaanbieder, heeft de Expertgroep een goed geïnformeerd besluit kunnen nemen omtrent de kwaliteit van het overgrote deel van de LVS-instrumenten. De Expertgroep heeft van deze beoordeelde LVS-instrumenten aangegeven dat zij van voldoende kwaliteit zijn. De beoordelingen en kwaliteitsoordelen van de Expertgroep kunnen geraadpleegd worden op de website van de Expertgroep.

4.3. Beoordelingskader LVS-toetsen

Bij de beoordeling van LVS-instrumenten hanteert de Expertgroep het *Beoordelingskader LVS-instrumenten* (voorheen: LVS-toetsen). Jaarlijks evalueert de Expertgroep het beoordelingskader en bekijkt of, bijvoorbeeld in het licht van nieuwe ontwikkelingen, aanpassingen nodig zijn. In het najaar van 2021 is deze evaluatie uitgevoerd; er zijn geen aanpassingen doorgevoerd.

Het meest recente beoordelingskader is te vinden op de website van de Expertgroep.

4.3 Tussentijdse checks

In 2020 heeft de Expertgroep bepaald dat de kwaliteitsoordelen van de Expertgroep over LVS-instrumenten tien jaar geldig zijn en heeft dit besluit opgenomen in het *Beoordelingskader LVS-instrumenten*. Een opvolgend besluit is dat een LVS-instrument een zogenaamde 'tussentijdse check' zal ondergaan omstreeks het midden van de geldigheidsduur van het besluit.

In 2021 zijn twee LVS-instrumenten van Uitgeverij Boom beoordeeld door middel van een tussentijdse check. Bij deze check zijn geen bijzonderheden geconstateerd in is de initiële positieve beoordeling gecontinueerd. Van de positieve tussentijdse beoordeling is melding gemaakt op de website van de Expertgroep.

5. Vergelijkbaarheid Eindtoetsen

5.1 Gezamenlijk Anker

In 2016 heeft de staatssecretaris van OCW de Expertgroep gevraagd om een procedure te ontwikkelen en te implementeren voor het vergelijkbaar maken van de toetsadviezen en schattingen van de referentieniveaus zoals die door de verschillende aanbieders van eindtoetsen gegeven worden. In dat kader is vanaf 2017 jaarlijks een gezamenlijk anker ontwikkeld en vernieuwd. De coördinatie voor de ontwikkeling van het gezamenlijk anker is in handen van de Expertgroep. De eindtoetsaanbieders (AMN, Diataal, Bureau ICE, A-VISION en Stichting Cito) zijn gezamenlijk eigenaar van het gezamenlijk anker.

In 2018 is een ontwikkelproces opgezet voor de totstandkoming van een gezamenlijk anker 2020 en verder. Omdat de eindtoets in het voorjaar van 2020 geen doorgang vond, werden de items van dit gezamenlijk anker in de volgende afname, in 2021, ingezet.

In 2021 zijn tot slot nieuwe items ontwikkeld en geselecteerd voor de afname in 2024. Deze items worden, voor zover dat nog niet gebeurd is, gepretest in de eindtoets van 2023.

5.2 De normering van de eindtoetsen 2021

De regie voor de normering van de eindtoetsen werd in 2021 gevoerd een combinatie van de Expertgroep en Stichting Cito Control. Hieronder wordt deze tandem verder aangeduid als EPO/SCC.

In de periode 15 januari - 3 februari 2021 is er met alle eindtoetsaanbieders een simulatie van de normeringsprocedure, zoals die voor de geannuleerde eindtoetsafname van 2020 was voorzien, uitgevoerd. Naar aanleiding van de bevindingen van deze simulatie is er door EPO/SCC een gedetailleerd draaiboek voor de afname en normering van 2021 opgesteld. Daarin werden de volgende aanpassingen t.o.v. de normering in 2019 doorgevoerd:

- Door de genomen coronamaatregelen sinds maart 2020, hebben leerlingen in het primair onderwijs 'anders' onderwijs gekregen. Naar aanleiding daarvan werd geconstateerd dat leerlingen over het algemeen een lager prestatieniveau halen op de eindtoetsen dan in eerdere schooljaren waarin geen coronamaatregelen van kracht waren. Het ministerie van OCW was van mening dat de nadelen die leerlingen ondervonden door de coronamaatregelen niet de consequentie mogen hebben dat leerlingen hun onderwijscarrière op een lager niveau (moeten) vervolgen. Daarom werd door de EPO/SCC een correctie op de normering van de toetsadviezen uitgevoerd, zodat de verdeling van toetsadviezen vergelijkbaar zou worden met de verdeling van toetsadviezen in 2019 (de zogenaamde COVID-normering). Om zicht te houden op de algemene ontwikkeling van het vaardigheidsniveau, is er geen aanpassing uitgevoerd op de referentieniveaus voor taal en rekenen.
- Al in 2019 werd geconstateerd dat er in bepaalde gevallen onrealistisch grote verschillen waren in de distributies van de toetsadviezen en de schooladviezen. Daarom is er, naast de reguliere normering via een IRT-kalibratie (de IRT1-normering), een tweede kalibratiemethode ontwikkeld die de toets- en schooladviezen dichter bij elkaar brengt (de IRT2-methode). Verder zijn er beslisregels ontwikkeld voor het gebruiken van de IRT2-methode in plaats van de IRT1-methode.
- Tijdens de afname en verwerking van de eindtoetsen in de periode 15 april tot en met 15 mei 2021 kwam nog een ander probleem aan het licht: de toetscategorie pro/vmbo bb had te weinig observaties. Daarvoor werd een tijdens de campagne een

algoritmische oplossing ontwikkeld. Hierdoor ontstond er een gecompliceerde beslissingssituatie met tenminste 8 opties: wel of geen COVID-normering, IRT1 versus IRT2 en wel -of geen aanpassing voor de cesuur tussen pro/vmbo bb en vmbo bb/kb. Als gevolg hiervan liep het beslissingsproces uit, en werd het uiteindelijke normeringsadvies één week later dan gepland aan de Stuurgroep voorgelegd.

5.3 Softwareapplicaties en secundaire analyses

Ook in 2021 is weer verder gewerkt aan softwareapplicaties voor het ondersteunen van het normeringsproces. Voor het uitvoeren van de IRT1-normering is de Lexter-applicatie verder aangevuld met nieuwe simulatie- en grafische routines. Voor de IRT2-methode is een applicatie met de naam NormScore ontwikkeld. Voor de aanpassing van de cesuur tussen pro/vmbo bb en vmbo bb/kb is een applicatie met de naam PROC.

Na de afname en analyse van de eindtoets 2021 kwam EPO/SCC tot de conclusie dat de kalibratie van de eindtoetsen zoals die vanaf 2018 was uitgevoerd aan een herziening toe was. Er werd een nieuwe benadering ontwikkeld en doorgerekend waarbij alle data van de afnamen in 2018, 2019 en 2021 simultaan werden gekalibreerd. Deze nieuwe kalibratie wordt het uitgangspunt voor de normering in 2022.

Tenslotte is er door EPO/SCC een onderzoek gedaan naar de vraag of er een enkelvoudige toetsadviescategorie pro aan de adviescategorieën moest worden toegevoegd. Op basis van dit onderzoek is besloten dat dit niet wenselijk was.

6. Governance eindtoetsen

6.1 Stuurgroep en werkgroep doorstroomtoetsen po

Eind 2019 zijn, ten behoeve van een efficiënte governance van de eindtoetsen, een stuurgroep en een werkgroep doorstroomtoetsen po in het leven geroepen.

In de stuurgroep nemen bestuurlijk vertegenwoordigers van de toetsaanbieders en het CvTE, de voorzitter van de Expertgroep en het afdelingshoofd van het ministerie van OCW plaats. Daarbij hebben de Expertgroep en stichting Cito een adviserende rol, zonder stemrecht. De stuurgroep neemt besluiten over onder andere de normering van de eindtoetsen.

In de werkgroep nemen vertegenwoordigers van de private toetsaanbieders, het CvTE en stichting Cito, de twee leden van de Expertgroep (psychometrisch en onderwijskundig expert), de secretaris van de Expertgroep en een ambtelijk medewerker vanuit het ministerie van OCW plaats. De werkgroep bereid de inhoudelijke onderwerpen voor de stuurgroep voor.

In 2021 heeft de Expertgroep met het ministerie van OCW, het CvTE en stichting Cito de huidige governance geëvalueerd. Vooral voor het normeringsproces zijn er belangrijke veranderingen doorgevoerd en vastgelegd in het document: *Governance normering 2021*. Bij de evaluatie van het normeringsproces 2021 zijn twee conclusies getrokken:

- De Expertgroep is te veel in een spagaat terechtgekomen tussen het ondersteunen van de private eindtoetsaanbieders, het evalueren van de kwaliteit van de private eindtoetsen en het voeren van de regie over de normering.
- De afbakening van de verantwoordelijkheden van de Expertgroep en Stichting Cito Control bij de normering is onduidelijk.

Daarom is voor het normeringsproces een nieuwe verdeling gemaakt, waarbij Stichting Cito Control de regie over de normering krijgt, terwijl de Expertgroep de normering controleert. Dit doet de Expertgroep onder andere door alle berekeningen te repliceren met onafhankelijke software. De Expertgroep blijft wel zijn wettelijke taak van het adviseren van de minister (over de toelating van de eindtoetsen) uitvoeren.

6.2 Samenwerking Expertgroep en CvTE

Vooruitkijkend op de wijzigingen in de governance van de eindtoetsen, met ingang van de aankomende wetswijziging, waarbij het CvTE de taken rondom kwaliteitsbewaking van eind- en LVS-toetsen van de Expertgroep overneemt, hebben de Expertgroep en het CvTE begin 2020 besloten intensiever te gaan samenwerken. Doel van deze samenwerking, die concreet inhoudt dat het CvTE meekijkt bij het werk van de Expertgroep, is een gedegen voorbereiding van het CvTE op haar nieuwe taken. Op verzoek van het CvTE kijkt daarbij ook Stichting Cito Control mee bij relevante onderdelen van het werk van de Expertgroep, vanwege haar nieuwe werkzaamheden in het nieuwe toetsstelsel. Daarbij wordt zoveel als mogelijk is gezorgd voor scheiding van verantwoordelijkheden. Het CvTE en SCC hebben ook in 2021 reguliere overleggen van de Expertgroep bijgewoond en keken – met goedkeuring van de toetsaanbieders – mee tijdens beoordelingsprocedures, door het ontvangen van toetsmaterialen van de aanbieders en beoordelingen van de Expertgroep.

Per 1 november 2020 is ook het secretariaat van de Expertgroep ondergebracht bij het CvTE. Het CvTE faciliteert het secretariaat waar het gaat om financiën en facilitaire zaken. Het CvTE ontvangt hiervoor bekostiging vanuit het ministerie van OCW, middels een aanvulling op het werkprogramma van het CvTE.

De onafhankelijkheid van de Expertgroep is hierbij onveranderd gebleven. Zo is er een gescheiden digitale omgeving ingericht (NextCloud) voor de uitwisseling van databestanden tussen de Expertgroep en de toetsaanbieders, waartoe het CvTE geen toegang heeft. Daarnaast heeft alleen de secretaris van de Expertgroep toegang tot de voor de Expertgroep benodigde administratie en documenten.

7. Tot Slot

De Expertgroep kijkt vooruit naar 2022. In dit jaar wordt de eindtoets weer afgenomen en vindt de geoefende normeringsprocedure plaats. Tevens ontvangen twee eindtoetsen een uitgebreide beoordeling en ontvangen twee andere eindtoetsen een jaarlijkse tussentijdse check. Bij het beoordelen van de pre-testen van de eindtoetsen wordt, zoals gebruikelijk, ook de COTAN betrokken. Daarnaast zullen wederom LVS-instrumenten worden beoordeeld. Tot slot zet de Expertgroep haar bijdrage aan de veranderende governance van de eindtoetsen onverminderd voort, in samenwerking met de toetsaanbieders, het CvTE en het ministerie van OCW. Tegen het einde van het jaar zal de overdracht nog verder en concreter vormkrijgen zodat het CvTE goed voorbereid de werkzaamheden m.b.t. toetsing in het po vanaf 2023 kan uitvoeren.